

Kent Bilgi Sistemlerinin Finansmanı

Kent bilgi sistemleri kapsamlı projeler... Birçok modülden oluşan, bütünleşik çözümler üreten projeler... Bu bütünlük ortaya konulduğunda, yöneticilere ve karar vericilere ilginç ve çekici gelmekte, ancak maliyet konusuna gelindiğinde “bütüncül ilgi” parçalanmaktadır... Belediye Başkanları, karar vericiler, bütün yerine, projenin parçalarıyla ilgilenmekte, bazı modülleri yeğlemektedirler...

Kapsamları, özellikleri ve teknolojileri gereği, gerçek anlamdaki kent bilgi sistemi projeleri, belli maliyetleri göze almayı gerektiren projelerdir. Çünkü kent bilgi sistemleri, bir “otomasyon” olarak değil, bir veri tabanı uygulaması olarak algılanması gereken projelerdir. Bu algılayış, kent bilgi sistemlerinin maliyeti konusundaki tereddütlerin önemli bölümünü ortadan kaldıracaktır.

Kent bilgi sistemleri bir “otomasyon” projesinden daha maliyetlidir. Bu sonuç, karar vericileri düşündüren bir sonuç olsa da, belirtmek gerekir ki, kent bilgi sistemleri gibi projeler kendi kaynaklarını üreten, doğurgan projelerdir. Bu doğurganlık görülemediğinde ya da göz ardı edildiğinde, proje maliyetleri üstlenilmesi zor, riskli büyüklüklere dönüşmektedir...

Ülkemizde genel olarak yaşanmakta olan ekonomik sıkıntının, yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi belediyelerimizin yaşamında da sıkıntılar yarattığı bir gerçektir. Öte yandan belediyelerimizin mali yönden büyük oranda Ankara’ya bağımlı olmaları, kendi gelirleri konusunda karar verememeleri, vergi salamamaları da, onların özerk kararlar verebilmelerinin önünde bir engel oluşturmaktadır. Genel bütçe içinde belediyelere ayrılan payın %15’ler dolayında oluşu, yerelliği önemseyen ve destekleyen gelişmiş ülkelerde bu oranın %50’ler dolayında bulunuşu, karar vericilerin yüksek maliyetli işler konusunda düşünmelerini haklı kılmaktadır.

Ancak uluslar arası alanda ve bunun yansımaları sonucu ülkemizde oluşan yeni iklim, ne olursa olsun bazı gelişmelerin dışına düşmemeyi gerektirmektedir. Olanaklarla bu iklim arasında oluşturulacak arakesitte karar verirken, bilgi toplumu yolunda atılacak adımlar önceliğe sahip olmak zorundadırlar. Ülkemizde merkezi hükümet organlarına göre daha dinamik bir yapıya sahip olan belediyeler, kurumsal yenilenmeyi projelendirme göreviyle karşı karşıyadırlar. Bunu sağlayabilmek için de, sahip oldukları olanakları fark etmek zorundadırlar. Bugün gelinen noktada vurgulamak gerekir ki, belediyelerimizin büyük bölümü, üzerinde oturdukları hazinenin farkında değildirlir.

Yeni beyan döneminin başlamasıyla birlikte yeni tartışmalara tanık olunmaktadır. Belirlenen “asgari değerler”, “büyükşehir payları” gibi konular yeniden düzenlenmek üzere, Maliye Bakanlığının gündeminden hükümetin gündemine kaymış durumdadır. “Bundan böyle beyan alınmaması” gibi konular tartışılmaktadır. Bunların bir bölümü doğru yaklaşımlardır. Hatta “beyan alınmaması” kararında geç bile kalınmıştır. Ancak yaklaşım yetersizdir.

Bir yandan bilgi çağından ve onun olanaklarından söz etmek, ama öte yandan eskide ısrar etmek zaten çelişkidir. Bugün sahip olunan olanaklarla, araçlarla, teknolojilerle, belediyeler yönetmek zorunda oldukları taşınmazlara ilişkin bir “envanter” çalışması yapabilirler. Hatta bu çalışma sırasında adres bilgilerini (numarataj), taşınmazlara ilişkin “nitelik” bilgilerini düzeltebilirler. Güncelleme mekanizmalarının da geliştirilmesiyle, sağlıklı bir veri tabanından emlak beyannameleri otomatik olarak üretilebilecek duruma gelinebilir. Böylece vatandaş belediyeler önünde yığmanın anlamsızlığı ortadan kaldırılabılır.

Bu tür çalışmalar, kent bilgi sistemleri yolunda önemli adımlar atılmasını sağlarken, bu sistemlerin finansmanının temelini de oluşturabilir. UNIVERSAL firması tarafından İstanbul’un 6 ilçesinde yürütülen ve adına “taşınmaz envanteri oluşturma” denilen çalışmalar kapsamında ortaya çıkan veriler ilginçtir: Emlak beyannameleri %47, çevre temizlik beyannameleri %53 oranında yanlış beyan içermektedir. Öte yandan taşınmazların %17’sine emlak, %23’üne çevre beyannamesi verilmemektedir. Gelir anlamındaki tüm bu eksik/yanlış verilerin parasal anlamdaki değeri yıllık toplanan verginin %32’sine eşdeğerdir. Tüm yöneticilerimizin bu rakamlar üzerinde yeniden düşüncelerinde yarar vardır.

Vergi gelirlerinde istikrarın ve sürekliliğin sağlanması, açık bütçeleme döneminin kapanması, aktif kaynak yönetiminin olanaklı olması anlamındaki bu doğrudan kazanımların yanı sıra belediyelere sağlanacak “dolaylı” kazanımlar da önemlidir. Ülkemizde tüm kurumlarda olduğu gibi belediyelerde de bilgi teknolojilerine gereken önemin verilmemesinden kaynaklanan maliyetler söz konusudur. Türkiye Bilişim Derneği yöneticilerinden Abdullah KÖRNES bu tür maliyetlere “bilşimsizlik maliyeti” adını vermektedir. Aynı verilerin belediyenin farklı birimlerinde tutulması ve işlenmesi, bu nedenle doğan güncelleme sorunu, kurum içi iletişimsizlik, yeterli ve sağlıklı veriye hızlı erişilememesi sonucu verilen eksik kararlar gibi olaylar bilşimsizlik maliyetine örnek olarak gösterilebilir. Sayın KÖRNES 18. Bilişim Kurultayında, ülkemizde yalnızca “adreslerin tekrarlı tutulmasının” maliyetinin 35 trilyon lira dolayında olduğunu belirtiyor, genel bilşimsizlik maliyetinin de 200 milyar dolar dolayında olduğunu söylüyordu...

Vurgulanmalıdır ki, bilgi teknolojilerine yatırım sonucu gelirlerde sağlanacak istikrarın, kent içi adaleti sağlamanın, hemşeriler arasında külfet-nimet dengesinin kurulmasının, bilşimsizlik maliyetlerinin önlenmesinin yanı sıra, kurumun imajının düzelmesine de önemli katkı sağlanacaktır. Hemşerilerinin gözünde belediyenin imajının güçlenmesi, bir yönetici açısından önemli olsa gerektir.

Kent bilgi sistemleri ile fark edilen bir olgu da, mekansal verilerin kazandığı yeni anlamlar... Mekansal verilerin önemi sürekli artmaktadır. Bu verilerle ilgili belediyelerde yaratılacak sağlıklı bir veri tabanı, belediyelere, gereksinime duyan çok farklı kurumlara ve kuruluşlara bu verileri açması olanağı da sağlayacaktır. Bu da önemli bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır.

Kent bilgi sistemlerinin kendi finansman kaynaklarını doğurmasının bu örneklerinin yanı sıra, dış destekler olanakları üzerinde de durulmasında yarar vardır. Özellikle Avrupa Birliğine girme sürecini yaşayan ülkemizde, belediyeler de, bu birlikler bünyesindeki “proje kredilerinden” yararlanmayı düşünmelidirler. Avrupa Birliği bünyesindeki proje kredileri kapsamında ülkemiz için ayrılan kotaların kullanılmamış olması düşündürücüdür. Bu, sorunlara “projeci” yaklaşımlar gösteremediğimiz, “proje” üretmediğimiz de bir göstergesidir.

Bunun yanı sıra önümüzdeki dönemde Dünya Bankasının belediyelere sağlayacağı “proje kredileri”nden de söz edilmektedir. O zaman belediyelerin, örgütlenmelerinde “hesap işleri” kavramını aşan, “mali ve finans yönetmenliği” olarak konuya daha geniş açıdan bakmayı olanaklı kılacak, becerecek bir yapılanmaya gitmeleri de gerekmektedir.

Kent bilgi sistemleri, belediyelerimizin yalnızca bugününe değil, tüm geleceğine yatırımdır. Bu nedenle de belediyelerimiz açısından “stratejik” önemdedir. Bu önem doğru kavrandığında, maliyetlerin birinci dereceden önemli olmadığı da ortaya çıkacaktır.

Asıl olan, belediyelerde bilgi teknolojileri üzerinde kurgulanmış, kent bilgi sistemleri odaklı bir dönüşümün istenip istenmediğidir. Bu konuda sorun yoksa, maliyetler karar vericilerin önüne aşılması zor bir duvar gibi çıkmayacaktır. Çünkü, sistem kendi finansmanı için kaynak üretecektir... Fark edilmesi gereken gerçek budur...